

ЯКІСТЬ ОСВІТИ: СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

С.В. МУДРА, доцент кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей

Національний університет біоресурсів та природокористування України

E-mail: szasidatel@i.ua

Анотація. На сучасному етапі розвитку науки та технологій якість навчання молодого покоління набуває важливого значення. Але які якісно нові знання повинні отримати студенти сучасних українських ВНЗ для подальшого розвитку та становлення економіки України як самостійної та незалежної держави? Адже загальновизнаним є той факт, що від якості вищої освіти в країні залежить її майбутнє, оскільки система вищої освіти формує найважливіше багатство держави – людський потенціал. Тому підвищення якості вищої освіти та її вплив на розвиток економіки повинно стати стратегічним національним пріоритетом України. Отже, якісна вища освіта – це основна вимога нашого часу.

Ключові слова: якість освіти, управління якістю освіти, особистість, соціум, випускник ВНЗ, професійно-особистісні якості, кваліметричні оцінка.

Актуальність (Introduction). Сьогодні провідною стратегією подальшого розвитку вітчизняної системи освіти повинно бути завдання навчити студентів самостійно отримувати системні знання, повний набір знань, який є обов'язковим в сучасній Європейській освіті. Також необхідна реорганізація навчального процесу, який давно вже треба було змінити, і в чому немає нічого страшного [1]. Приєднання до Європейського освітнього простору дійсно допоможе нам удосконалювати навчальний процес, підвищуючи його якість. Але заради чого здійснюється цей навчальний процес, нехай навіть найвищої якості? Заради кращого засвоєння знань, навичок та вмінь? Але чи зможе такий випускник вищого навчального закладу принести максимальну користь собі та суспільству? Користь собі – означає самореалізуватися у різних сферах життєдіяльності, в першу чергу, трудовій. Принести користь суспільству – значить задовольнити вимоги як роботодавця так і соціумів, які його оточують, та загальні вимоги держави.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Проблемою підвищення якості освіти вже займалися: Андреев В.И., Вадимова І., Вазипа К. Я., Віткін А.М., Грішнова О.А., Дарійчук Л., Дмитренко Г.А., Корстаньє, П., Ушаков К., Кеменейд З., Гарр П., Крижко В.В. та інші. Проблема підвищення якості освіти у вищих навчальних закладах відображена у Програмі дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти та науки України. Цю програму розроблено Міністерством освіти та науки України [1]. Але сьогодні в Україні потрібно вести мову про таку стратегію підвищення якості освіти, яка пов'язана, в першу чергу, з підготовкою цінного кінцевого продукту, а не тільки з підвищенням якості самого навчального процесу. Що ж є цінним (корисним для кожної особистості і суспільства в «обличчі» окремих соціумів) кінцевим продуктом цієї системи? Якщо розглядати це поняття з позицій антропосоціального підходу, сутність такого суспільства полягає в системі таких суспільних відносин, які сприяють самореалізації особистості в рамках загальнолюдської моралі і національних традицій в чотирьох сферах життєдіяльності [2], [3], [5], [6]. Мова йде про трудову діяльність, родину та місце проживання і відпочинку (див. рис. 1). Тобто, якщо людина більшу ча-

стину часу із задоволенням працює, із задоволенням проводить час у родині, із задоволенням навчається, із задоволенням перебуває за місцем проживання та відпочинку, це означає, що вона самореалізується. Отже, щоб говорити про самореалізацію людини в даному суспільстві, потрібно домогтися задоволення потреб людини у цих сферах.

Мета (Purpose). Проаналізувати стратегію підвищення якості освіти в контексті трансформації суспільства.

Методи (Methods). Теоретичні: вивчення та аналіз педагогічної літератури, нормативних документів та наукових статей з питань підвищення якості освіти, узагальнення та систематизація світового досвіду.

Результати (Results). На жаль, сьогодні вітчизняна система освіти цілком ігнорує аспект особистості, займаючись винятково підвищенням рівня загальних та професійних знань учнів та студентів (як не згадати слова відомого поета: “ Нас всех учили понемногу чему-нибудь и как-нибудь ...”) ...

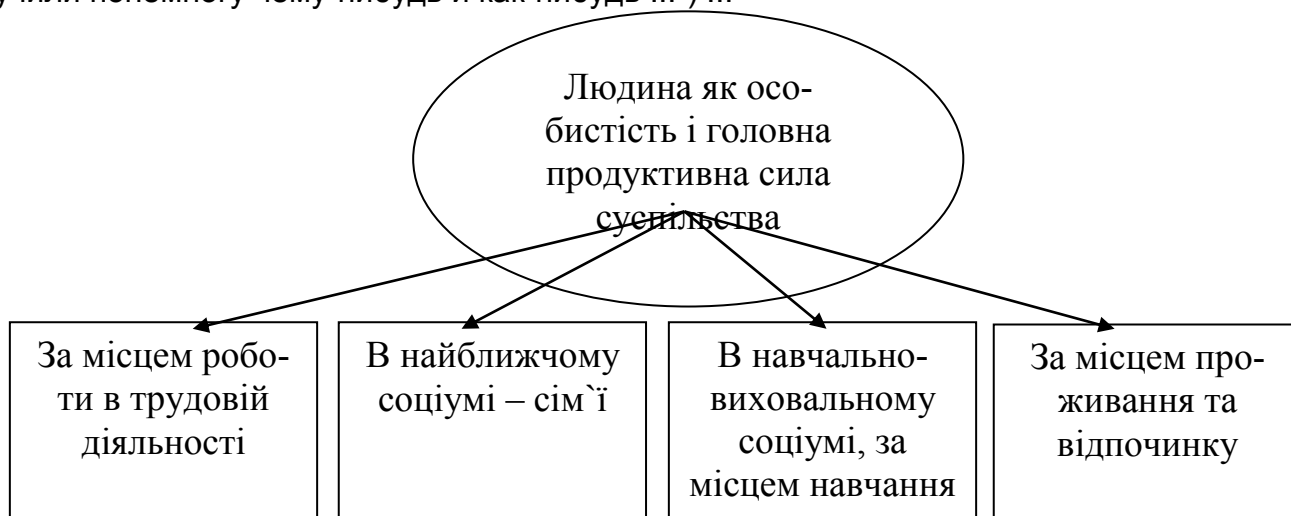

Рис. 1. Сфери самореалізації людини як особистості і головної продуктивної сили суспільства

Для вітчизняної системи освіти наче відсутній той факт, що молодь сьогодні потрібно готувати до чотирьох споживачів: самого себе, свого ЕГО; роботодавця; навколишнього соціуму, включаючи родину; і, нарешті, державу як суспільного інституту, покликаного створювати всі умови для самореалізації особистості в чотирьох сферах життєдіяльності. (рис.2).

Але чи замислювалися ми, якою людина потрібна, в першу чергу, сама собі? Зрозуміло, такою, яка самореалізується, в першу чергу у трудовій діяльності (згадаємо думку українського Сократа Г.Сковороди про те, що людина буде щасливою, якщо знайде «згідну» працю). Отже, завдання системи освіти допомогти їй в цьому. А що потрібно людині, щоб вона із задоволенням працювала? Відповідь очевидна – достойна винагорода за працю, щоб задовільнити свої фізіологічні потреби. Також робота повинна бути улюбленою, відповідати здібностям та діловим якостям фахівця. Для цього людина повинна добре знати свої здібності та характерні риси особистості. Також потрібні толерантні взаємини із керівником та з колегами. Будувати такі взаємини потрібно свідомо, добре знаючи себе і вивчаючи оточуючих (варто пам'ятати, що люди ставляться до тебе так, як і ти до них).

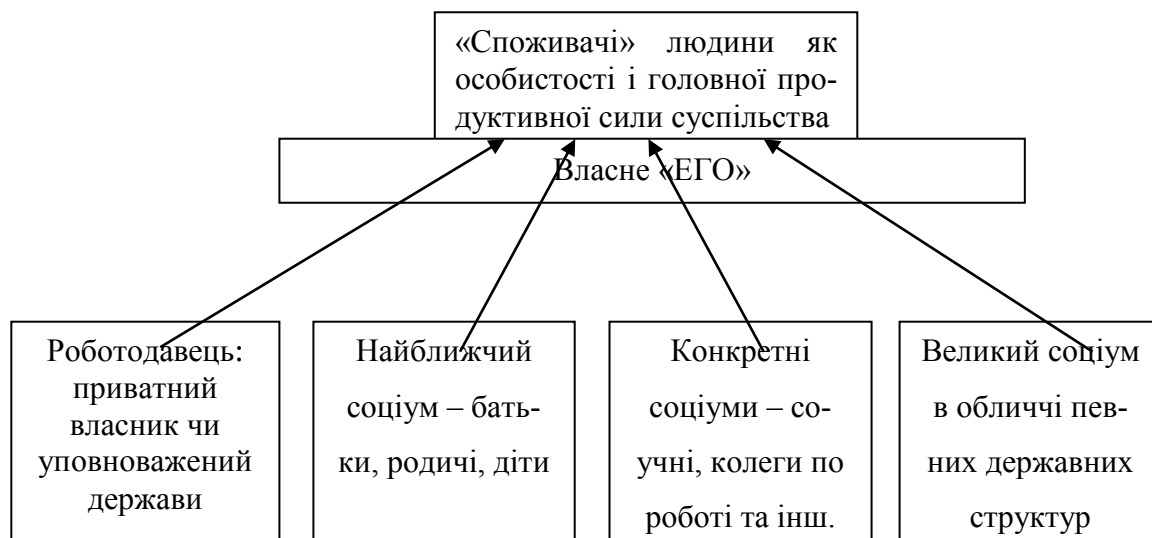

Рис. 2. Зовнішні і внутрішні «споживачі» людини як особистості і головної продуктивної сили суспільства

Якою особистістю хоче бачити роботодавець? Звичайно такою, що володіє професійними знаннями, навичками та вміннями. Але також і фізично здоровою, а також творчою, здатною самостійно вирішувати задачі в умовах, які постійно змінюються, і, зрозуміло, надійною, яка вміє ладнати з колективом, поважає колег. Яка людина потрібна соціуму, наприклад, трудовому колективу? В першу чергу, моральна – добра, чуйна, ввічлива, надійна. Також, бажано, щоб вона була всебічноосвіченою, з якою було б цікаво спілкуватися, з хорошим почуттям гумору і, нарешті, фізично здоровою.

Висновок - система освіти, починаючи з дошкільних закладів, повинна бути орієнтована на двоєдину мету. По-перше – це підвищення рівня гармонійного розвитку особистості (освіченості, творчого, морального та фізичного розвитку, здоров'я). По-друге – це визначення ступеня наявності певних здібностей та характерних рис особистості, щоб допомогти їй сомореалізуватися в подальшому житті (рис.3). У цьому випадку цінним кінцевим продуктом системи освіти є професійно підготовлена гармонійно розвинена особистість, що добре знає себе. Це і буде означати, що вітчизняна система освіти безпосередньо почне сприяти самореалізації в подальшому житті кожного учня, будучи, по суті своїй, найважливішою органічною частиною громадянського суспільства.

Але як не обмежуватися лише «закачуванням» в учнів нових знань згідно міністерських програм, найчастіше відірваних від реалій суспільного розвитку? Така технологія пов'язана з реалізацією наскрізного цілепокладання в системі освіти, починаючи з дошкільного, на основі виміру параметрів цінного кінцевого продукту з використанням кваліметричних оціночних моделей і занесенням результатів у паспорт особистості. Останній «іде» за учнем на протязі всіх років навчання і видається йому після закінчення навчального закладу. При цьому батьки також беруть найактивнішу участь у відстеженні параметрів особистості своєї дитини, стаючи помічниками вихователів, вчителів, викладачів, а потім, і самих учнів. Останні підключаються до самопізнання і самоспостереження після початкової школи.

Отже, на думку автора, підготовка конкурентноспроможного випускника ВНЗ, як стратегічна мета підвищення якості вищої освіти у контексті трансформації суспільства, дуже пов'язана із сприянням його саморозвиткові у трудовій діяльності через знаходження «свого місця» в організації під час взаємодії з роботодавцями та коле-

гами, вимогам яких він має відповідати, щоб досягти визнання свого ЕГО. Тому вже протягом першого року навчання потрібно якнайретельніше переглянути відповідність ділових та особистісних якостей студента його майбутній спеціальності. Вже на цій основі, з урахуванням засвоєних знань, рекомендувати продовжити, або не продовжити, навчання даній спеціальності. Така технологія і буде сприяти самореалізації студента у подальшому житті. Очевидно, що якби зі шкільної лави кожен абітурієнт мав свій паспорт особистості, такий процес у ВНЗ значно полегшився б. Саме цей аспект відповідності самореалізації особистості забезпечить наскрізний цільовий зв'язок між усіма ступенями освіти, починаючи з прийому дитини до дитячого садка і завершуючи випуском у самостійне життя випускника ВНЗ. В цьому випадку людина краще реалізує себе як особистість та головна виробнича сила суспільства. Такий підхід вже фрагментарно висвітлено в деякій науковій літературі [7].

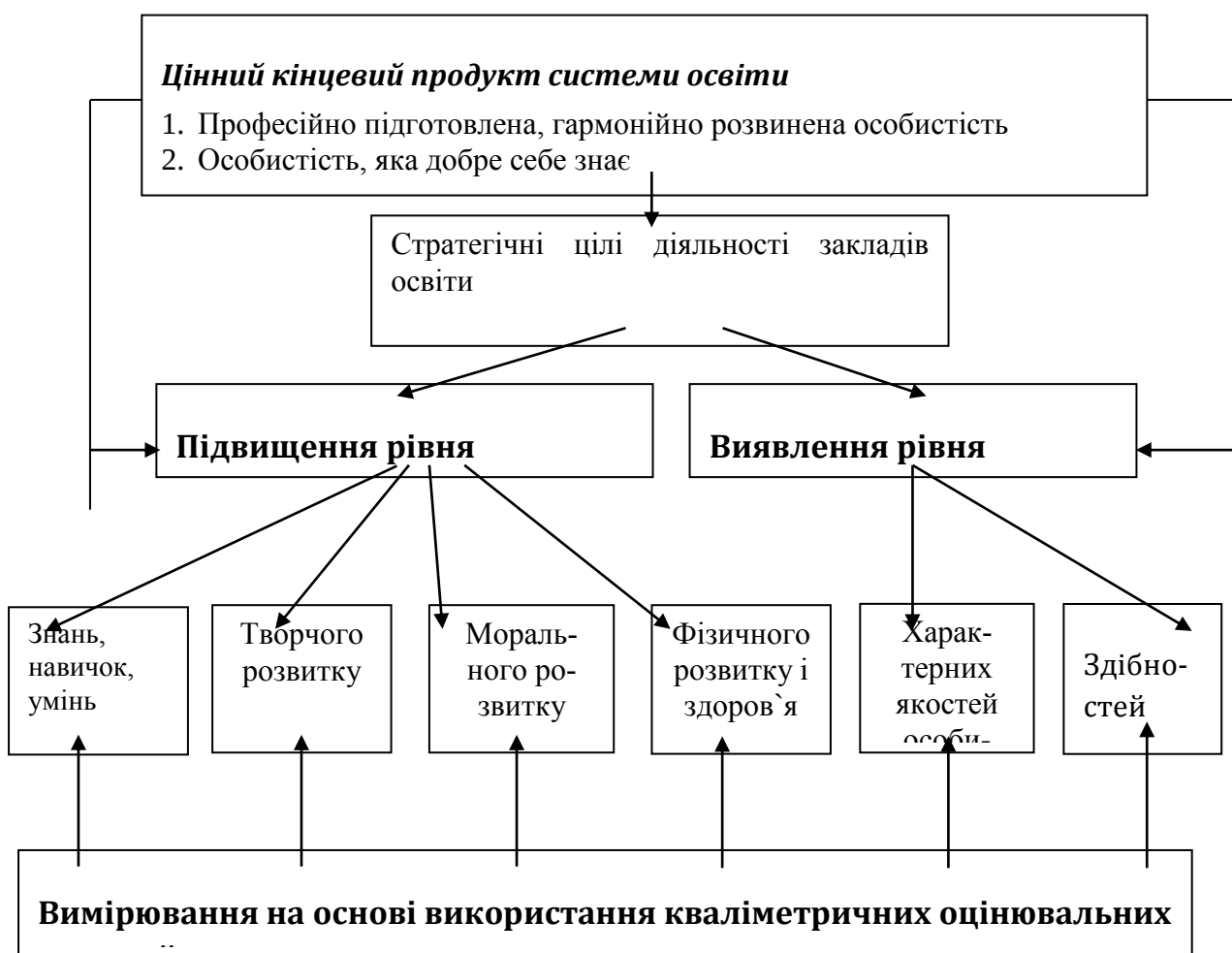

Рис. 3. Стратегічні цілі системи освіти виходячи з цінного кінцевого продукту діяльності закладів освіти

Висновки і перспективи (Discussion). Стратегічне надзавдання всієї системи освіти в умовах формування громадянського суспільства в Україні на етапі її трансформації – всіляко сприяти самореалізації особистості в суспільстві через підготовку мудрих людей, необхідних сім'ї (батькам, родичам), роботодавцям, конкретним оточуючим соціумам і, нарешті, самим собі, завдяки реалізації своїх ЕГО, тобто гармонійно і професійно розвинених. Принциповою стратегією підвищення якості вищої

освіти в цьому контексті є, з одного боку, продовження формування параметрів гармонійно розвиненої особистості та поглиблене самопізнання свого ЕГО, з другого боку – підготовка конкурентоспроможного випускника, який за всіма своїми професійними знаннями, діловими та особистісними якостями відповідав би посаді, яку займає, і тому соціуму, який буде його оточувати в процесі трудової діяльності.

Список використаних джерел

1. У передостанньому вагоні? // Інформаційне століття, №3, 2006, с. 52.
2. Болонська Конвенція, спільна заява європейських міністрів освіти 18 – 19 червня 1996 року, м. Болонья// Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 – 2004 рр.). ред.. В.Г.Кремень. Київ – Тернопіль, 2004. с.20 – 33.
3. Андреев В.И. Проблемы, базовые понятия и приоритетные стратегии педагогического мониторинга качества образования. / Персонал. 1999. № 5 (53), приложение № 4. с.72-76.
4. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2001. 254 с.
5. Дарійчук Л. Система освіти в Україні: реформування чи оновлення?/ Вища школа. 2004. №1. с. 29 – 40.
6. Дмитренко Г.А. Стратегічний менеджмент у системі освіти: Навчальний посібник. К.: МАУП, 1999.
7. Дмитренко Г.А. Нова ідеологія фізичного і духовного оздоровлення української нації / Управлінський світ №4, 2005, с.10-13.

References

1. U peredostannomy vahoni? [In the penultimate car?]. // infirmatsiine stolittia №3, 2006, s. 52.
2. Bolonska Konvensia, spilna zaiava ministriv osvity 18-17 chervnia1996 roku, [The Bologna Convention, the joint Declaration of the European Ministers of education 18 – 19 June 1996]. m. Bolonia // osnovni zasady rozvytru vyschoi osvitu Ukrainy v konteksti Bolonskogo procesu (dokumenty i materialy 2003 – 2004 rr.). Kyiv – Ternopil, 2004. s.20 – 33.
3. Andreev V.I. (1999). Problemy, bazovie poniatia I prioritetnye strategii pedagogicheskogo monitoring kachestva obrazovania. [Problems, basic concepts and priority strategy of pedagogical education quality monitoring] // Personal.№ 5 (53), prilozhenie № 4.- s.72-76.
4. Grishnova O.A. (2001). Liudskyi capital: formuvannia v systemi osvity i profesiinoi pidgotovky. [Human capital: formation in education and training]. Kiev. «Znannia», KOO, 254 s.
5. Dariichuk L. (2004). Systema osvity v Ukraini: reformuvannia chy onovlennia? [the education System in Ukraine: reform or renewal?] // Vyshcha shkola. №1. s. 29 – 40.
6. Dmytrenko G.A. (1999). Strategichnyi menedzhment u systemi osvity [Strategic management in education]: navch. pos. Kiev: MAUP.
7. Dmytrenko G.A. (2005). Nova ideologia fizychnodo I duhovnogo ozdorovlennia ukrainskoï nazii [New ideology of physical and spiritual health of the Ukrainian nation] // Upravlinskyi svit №4, s.10-13.

КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ: СТРАТЕГИЯ ПОВЫШЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА

С. В. Мудра

Аннотація. На сучасному етапі розвитку науки і технологій якість освіти молодого покоління набуває важливого значення. Але які нові знання повинні отримати студенти сучасних українських вишів для подальшого розвитку і становлення економіки України як самостійного і незалежного держави? Вже загальноприйнятим є той факт, що від якості вищої освіти в країні залежить її майбутнє, оскільки система вищої освіти формує головне багатство держави – людський потенціал. Тому підвищення якості вищої освіти і її вплив на розвиток економіки повинні стати стратегічним національним пріоритетом України. Отже, якісна вища освіта – це основне вимога нашої епохи.

Ключові слова: якість освіти, управління якістю освіти, особистість, суспільство випускник ВНЗ, професійно-особистісні якості, кваліметрична оцінка.

QUALITY OF EDUCATION: THE STRATEGY IN THE CONTEXT OF SOCIETY TRANSFORMATION

S. V. Mudra

Abstract. At the present stage of development of science and technology the quality of training of young generation is crucial. But what qualitatively new knowledge the students must have a modern Ukrainian universities for the further development and formation of economy of Ukraine as a separate and independent state? After all, it is a recognized fact that the quality of higher education in the country depends for its future as the higher education system forms the main wealth of the state and human potential. Therefore, improving the quality of higher education and its impact on the economy should be a strategic national priority of Ukraine. Therefore, quality higher education is the basic requirement of our time.

Key words: quality of education, quality of education, personality, society, graduate, professional and personal qualities, qualimetric assessment.

УДК 37. 013. 42 (1-22)

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ І МОЛОДІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Н. А. НІКОЛЕНКО, магістрант спеціальності «Соціальна робота»;

С. О. КУБІЦЬКИЙ, кандидат педагогічних наук, професор

кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ; E-mail:kubitskiy@ukr.net

Анотація. Розкрито особливості соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді у сільській місцевості, які опинилися у складних життєвих обставинах. Виявлено та проаналізовано основні відхилення і недоліки дітей з сімей, які переживають складні життєві обставини. Розроблена програма соціально-педагогічної підтримки дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, метою якої є усунення викривлень емоційного реагування і стереотипів поведінки, реконструкція повноцінних контактів дитини з ровесниками, гармонізація образу «Я» дитини.